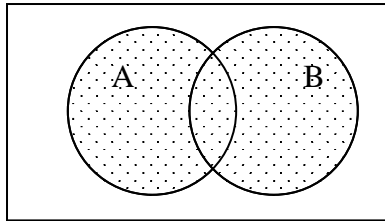

DZIAŁANIA NA ZBIORACH

Sumą (unią) **zbiorów** A i B nazywamy zbiór, którego elementami są wszystkie elementy należące do zbioru A lub do zbioru B.

$$A \cup B = \{x : x \in A \vee x \in B\}$$

$$A \cup B \quad \text{[shaded box]}$$

$$A \cup \emptyset = A$$

$$A \cup A = A$$

$$A \cup U = U$$

$$A \subset A \cup B$$

$$B \subset A \cup B$$

ZADANIE 1

Wyznacz sumy: $A \cup A$, $A \cup B$, $A \cup C$, $A \cup D$, $A \cup E$, $D \cup E$ dla zbiorów:

A = zbiór parzystych liczb naturalnych

B = zbiór nieparzystych liczb naturalnych

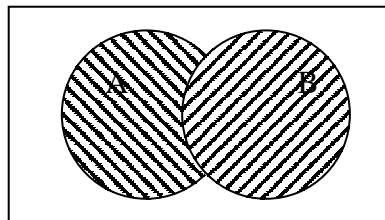
C = zbiór liczb naturalnych większych od 10

D = {4, 6, {8}}

E = {11, {12, 13}}

Iloczynem (przekrojem, przecięciem) **zbiorów** A i B nazywamy zbiór, którego elementami są wszystkie elementy należące jednocześnie do zbioru A i do zbioru B.

$$A \cap B = \{x : x \in A \wedge x \in B\}$$

$$A \cap B \quad \text{[shaded box]}$$

$$A \cap \emptyset = \emptyset$$

$$A \cap A = A$$

$$A \cap U = A$$

$$A \cap B \subset A$$

$$A \cap B \subset B$$

ZADANIE 2

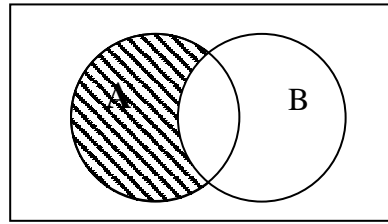
Wyznacz iloczyny:

$A \cap A$, $A \cap B$, $A \cap C$, $A \cap D$, $A \cap E$, $C \cap D$, $C \cap E$

dla zbiorów A, B, C, D, E z zadania 1.

Różnicą **zbioru A i zbioru B** nazywamy zbiór, którego elementami są wszystkie elementy należące do zbioru A i nie należące do zbioru B.

$$A - B = \{x : x \in A \wedge x \notin B\}$$

$$A - B \quad \text{[shaded square icon]}$$

$$A - \emptyset = A \quad \emptyset - A = \emptyset \quad A - A = \emptyset \quad A - U = \emptyset \quad U - A = A'$$

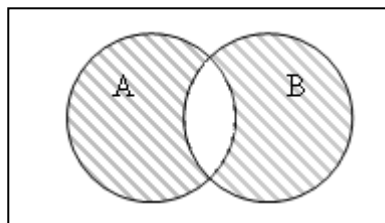
ZADANIE 3

Wyznacz różnice:

$A - A, A - B, A - C, A - D, A - E, C - D, C - E, E - C$
dla zbiorów A, B, C, D, E z zadania 1.

Różnicą symetryczną zbiorów A i B nazywamy zbiór, którego elementami są wszystkie elementy należące dokładnie do jednego z tych zbiorów.

$$A \div B = \{x : (x \in A \wedge x \notin B) \vee (x \notin A \wedge x \in B)\}$$

$$A \div B \quad \text{[shaded square icon]}$$

$$A \div \emptyset = A \quad A \div B = B \div A \quad A \div U = A'$$

$$A \div A = \emptyset \quad A \div B = (A - B) \cup (B - A)$$

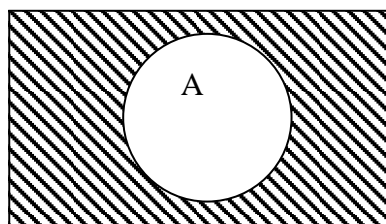
ZADANIE 4

Wyznacz różnice symetryczne:

$A \div A, A \div B, A \div C, A \div D, A \div E, C \div D, C \div E$
dla zbiorów A, B, C, D, E z zadania 1.

Dopełnieniem zbioru A (do zbioru U) nazywamy zbiór, którego elementami są wszystkie elementy uniwersum nie należące do zbioru A .

$$A' = \{x : x \in U \wedge x \notin A\}$$

$$A' \quad \text{[shaded square icon]}$$

$$A' = U - A \quad A'' = A \quad \emptyset' = U \quad U' = \emptyset$$

$A \cup A' = U$	$A \cap A' = \emptyset$
$A - B = A \cap B'$	$A - B = B' - A'$
$A \subset B \rightarrow B' \subset A'$	

ZADANIE 5

Wyznacz dopełnienia zbiorów A , B i C z zadania 1 dla $U = \mathbb{N}$ (tj. gdy uniwersum to zbiór liczb naturalnych).

ZADANIE 6

Wyznacz dopełnienia:

- (1) Zbioru liczb całkowitych $\mathbb{Z}$ w uniwersum liczb rzeczywistych $\mathbb{R}$.
- (2) Zbioru liczb całkowitych $\mathbb{Z}$ w uniwersum liczb wymiernych $\mathbb{Q}$.
- (3) Zbioru liczb całkowitych $\mathbb{Z}$ w uniwersum liczb całkowitych $\mathbb{Z}$.
- (4) Zbioru liczb naturalnych $\mathbb{N}$ w uniwersum liczb całkowitych $\mathbb{Z}$.

ZADANIE 7*

Niech uniwersum stanowi zbiór $U = \{a_1, a_2, a_3, a_4, a_5\}$. Dla zbiorów $A = \{a_1, a_2\}$ oraz $B = \{a_2, a_3\}$ wyznacz następujące zbiory:

(1) A'	(4) $(A \cap B)'$	(7) $A' - B'$
(2) B'	(5) $A' \cup B'$	(8) $(A - B)'$
(3) $A' \cap B'$	(6) $(A \cup B)'$	

ZADANIE 8*

Niech uniwersum stanowi zbiór wszystkich ludzi i niech

A = zbiór wszystkich filozofów starożytnych

B = zbiór wszystkich filozofów nowożytnych

C = zbiór wszystkich matematyków

$D = \{\text{Kartezjusz}\}$

Wyznacz następujące zbiory:

(1) $A \cup B$	(7) $A - D'$	(13) $A' \cup C$
(2) $A \cap B'$	(8) $A' - D$	(14) $A' \cup C'$
(3) $A' \cap B$	(9) $A' - D'$	(15) $(B \cup C)' \cap D$
(4) $A' \cap B'$	(10) $(A - D)'$	(16) $(C - D) \cup A'$
(5) $(A' \cap B')'$	(11) $(A \cap D)' \cup B$	(17) $(B - A) - D'$
(6) $(A \cap B)'$	(12) $A \cup C'$	

ZADANIE 9*

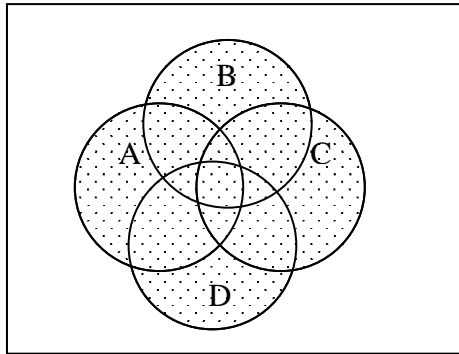
Stosując oznaczenia zbiorów z zadania 8 przedstaw symbolicznie następujące zbiory:

- (1) Zbiór, którego elementami są: wszyscy filozofowie starożytni nie będący matematykami i wszyscy filozofowie nowożytni będący matematykami.
- (2) Zbiór, którego elementami są: wszyscy filozofowie nowożytni będący matematykami, z wyjątkiem Kartezjusza.
- (3) Zbiór, do którego należy Kartezjusz oraz wszyscy matematycy nie będący filozofami starożytnymi ani nowożytnymi.
- (4) Zbiór, do którego należą wszyscy matematycy będący filozofami starożytnymi lub nowożytnymi, z wyjątkiem Kartezjusza.

Sumą niepustej rodziny zbiorów $\mathcal{A}$ nazywamy zbiór wszystkich przedmiotów należących do co najmniej jednego elementu tej rodziny.

$$\bigcup \mathcal{A} = \{x : \bigvee_A (A \in \mathcal{A} \wedge x \in A)\}$$

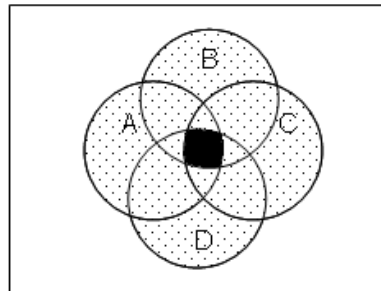
Np. niech $\mathcal{A} = \{A, B, C, D\}$

$$\bigcup \mathcal{A} \quad \text{[stippled square]}$$

Iloczynem niepustej rodziny zbiorów $\mathcal{A}$ nazywamy zbiór, którego elementami są wszystkie przedmioty należące do każdego elementu tej rodziny.

$$\bigcap \mathcal{A} = \{x : \bigwedge_A (A \in \mathcal{A} \rightarrow x \in A)\}$$

$$\bigcap \mathcal{A} \quad \text{[solid black square]}$$

Jeśli $\mathcal{A} = \{A_1, A_2, \dots, A_n\}$, to $\bigcup \mathcal{A} = A_1 \cup A_2 \cup \dots \cup A_n$.

Jeśli $\mathcal{A} = \{A_1, A_2, \dots, A_n\}$, to $\bigcap \mathcal{A} = A_1 \cap A_2 \cap \dots \cap A_n$.

W szczególności, jeśli $\mathcal{A} = \{B, C\}$, to $\bigcup \mathcal{A} = B \cup C$ oraz $\bigcap \mathcal{A} = B \cap C$.

Ponadto, jeśli $\mathcal{A} = \{B\}$, to $\bigcup \mathcal{A} = B$ oraz $\bigcap \mathcal{A} = B$.

Jeśli $\mathcal{A} = \{A_1, A_2, A_3, \dots\}$ to $\bigcup \mathcal{A} = A_1 \cup A_2 \cup A_3 \cup \dots$

Jeśli $\mathcal{A} = \{A_1, A_2, A_3, \dots\}$ to $\bigcap \mathcal{A} = A_1 \cap A_2 \cap A_3 \cap \dots$

$$(*) \quad \bigwedge_A (A \in \mathcal{A} \rightarrow A \subset \bigcup \mathcal{A})$$

$$(**) \quad \bigwedge_A (A \in \mathcal{A} \rightarrow \bigcap \mathcal{A} \subset A)$$

Suma rodziny zbiorów to najmniejszy zbiór mający własność (*), czyli taki, że zawiera w sobie każdy zbiór należący do tej rodziny.

Iloczyn rodziny zbiorów to największy zbiór mający własność (**), czyli taki, że zawiera się w każdym zbiorze należącym do tej rodziny.

ZADANIE 10

Niech $\mathcal{A} = \{P, A, N\}$, gdzie P, A, N to zbiory ludzi mówiących (odpowiednio) po polsku, po angielsku i po niemiecku. Wyznacz sumę i iloczyn rodziny zbiorów $\mathcal{A}$.

ZADANIE 11

Niech $\mathcal{B}$ to rodzina narodów (tj. zbiorów ludzi tej samej narodowości). Wyznacz sumę i iloczyn rodziny zbiorów $\mathcal{B}$.

ZADANIE 12*

Wyznacz sumy i iloczyny podanych niżej rodzin zbiorów.

- (1) $\mathcal{D} = \{\{1,2,3\}, \{2,4,6\}, \{5,4,3,2\}\}$
- (2) $\mathcal{E} = \{\{\{1\}, \{2,3\}\}, \{\{2\}, \{1,3\}\}, \{\{3\}, \{1,2\}\}\}$
- (3) $\mathcal{F} = \{A_0, A_1, A_2, A_3, \dots\}$, gdzie $A_i = \{i, i+1, i+2, \dots\}$
- (4) $\mathcal{G} = \{\{i\}, i \in \mathbb{N}\}$
- (5) $\mathcal{H} = \{\{i, j\}, i, j \in \mathbb{N}\}$
- (6) $\mathcal{K} = \{\{\{i\}\}, i \in \mathbb{N}\}$
- (7) $\cup \mathcal{K}$

Zbiorem potęgowym zbioru A nazywamy rodzinę wszystkich jego podzbiorów.

$$2^A = \{X : X \subset A\}$$

ZADANIE 13

Wyznacz zbiory potęgowe podanych niżej zbiorów:

- (1) $A = \emptyset$
- (2) $B = \{a\}$
- (3) $C = \{a, b\}$
- (4) $D = \{a, b, c\}$
- (5) $E = \{\emptyset\}$
- (6) $F = \{\emptyset, \{\emptyset\}\}$

$$\emptyset \in 2^A$$

$$A \in 2^A$$

$$\cup 2^A = A$$

$$A \subset B \rightarrow 2^A \subset 2^B$$

ZADANIE 14

Ile podzbiorów ma zbiór n -elementowy?

* Zadanie (lub jego część) pochodzi z „Ćwiczeń z logiki” B. Stanosz.